

Täysistunto

Tiistai 26.10.2021 klo 13.59—18.38

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 198/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Mennään keskusteluun. Ministeri Haatainen.

Keskustelu

14.00 **Työministeri Tuula Haatainen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! [Hälinää — Puhemies koputtaa] Hallitus ehdottaa, että Suomeen perustetaan uusi valtion kokonaan omistama yhtiö, jonka tarkoituksena on työllistää haastavassa työmarkkinatilanteessa olevia osatyökykyisiä. Hallituksen tavoitteena on saavuttaa 75 prosentin työllisyysaste vuosikymmenen puoliväliin mennessä. Tämä edellyttää myös osatyökykyisten osallistumista työelämään nykyistä enemmän. Osatyökykyisillä on monenlaista ammattiosaamista, ja heidän koulutustaustansa on monipuolista, [Hälinää — Puhemies koputtaa] joten he ovat todella arvokas panos työelämälle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Haatainen, anteeksi. — Nyt, arvoisat edustajat, valtava supina ja pupina kuuluu joka puolelta salia. Keskitytään kuuntelemaan esitelyä, tai jos on muuta asiaa, niin sitten salin ulkopuolelle, kiitos. — Olkaa hyvä.

Tarjolla olevista erilaisista työvoimapalveluista huolimatta osa näistä osatyökykyisistä jää vaille työtä, vaikka he haluavatkin työhön. Työ- ja elinkeinopalveluissa on tällä hetkellä työnhakijoina yli 30 000 työtöntä, joilla on diagnoosi työkyvyn aleneman takia. Heistä vaikeimmassa asemassa ovat sellaiset henkilöt, joilla on vamma tai sairaus ja jotka ovat yli 55-vuotiaita ja joilla on matala koulutustaso. Työllisyysastetavoitteen saavuttamiseksi hallitus on käynnistänyt työkykyohjelman, jonka mukaisesti on käynnistetty kokeiluhankkeita vaikuttavien palveluiden ja toimintamallien käyttöön ottamiseksi. Osana työkykyohjelmaa hallitus edistäisi myös kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien osatyökykyisten työllisyyttä Työkanava Oy:n kautta. Ehdotus pohjautuu selvitykseen Ruotsin osatyökykyisiä työllistävästä Samhall-mallista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2021 vp

Tällä lakiehdotuksella edistettäisiin myös vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaisesti. Laissa ehdotetaan, että viranomaisen eli työ- ja elinkeinotoimisto ohjaisi keskitetysti Työkanava Oy:n palvelukseen osatyökykyisiä eri TE-toimistojen kartoittamista osatyökykyisistä. Yhtiöllä ei olisi julkisia hallintotehtäviä, eikä se käytäisi julkista valtaa. Työkanava Oy voisi näin ollen työllistää vain työ- ja elinkeinotoimiston sille osoittamia työttömiä työnhakijoita. Kunnat ja Kela voisivat myös ohjata asiakkaitaan kääntymään TE-toimistojen puoleen Työkanava Oy:n palkkalistoille pääsemiseksi.

Työ- ja elinkeinotoimisto osoittaisi yhtiön työllistettäväksi sellaisia osatyökykyisiä, joiden mahdollisuudet sopivan työn saamiseen ovat olennaisesti vähentyneet asianmukaisesti todetun sairauden tai vamman vuoksi. Edellytyksenä olisi, että henkilö on itse halukas työllistymään mutta työllistyminen ei ole erilaisista tukitoimista huolimatta onnistunut tai on muuten ilmeistä, ettei tarjolla olevilla palveluilla kyetä merkittävästi lisäämään henkilön mahdollisuuksia työllistyä. Henkilön palkkaus ja muut työehdot määräytyisivät työlaainsäädännön ja kulloinkin sovellettavan työehtosopimuksen mukaisesti. Työkanava täydentäisi nykyisten toimijoiden palvelutarjontaa mahdollistamalla kaikkein vaikeimmassa asemassa oleville väylän työhön. Työkanava Oy:n toiminnan tavoitteena on parantaa osatyökykyisten valmiuksia niin, että he voisivat myöhemmin siirtyä kokonaan avoimille työmarkkinoille.

Työkanava Oy voisi myös hyödyntää olemassa olevia palveluja ja toimia yhteistyössä eri välityömarkkinatoimijoiden kanssa. Työkanava Oy:n asiakkaita voisivat olla yritykset ja muut yksityiset toimijat sekä julkisen sektorin virastot, liikelaitokset ja yhtiöt. Yhtiö keskittyisi aluksi valikoiduille toimialoille mutta toimisi valtakunnallisesti. Alkuvaiheessa työ voisi olla alihankintoja tai vuokratyövoiman tarjoamista, mutta Työkanava Oy voisi myöhemmin perustaa esimerkiksi oman pesulan. Yhtiön tulisi hakea työpaikkoja erilaisille osatyökykyisille ryhmille ja huomioida myös kielelliset oikeudet.

Eduskunta voi talousarviossa määrärahasta päättäessään asettaa yhtiön työllistettävälle osatyökykyisille määrä- ja kohdennustavoitteita. Työkanava Oy:n omistajaohjauksesta vastaisi työ- ja elinkeinoministeriö. Yhtiön tulisi toimia markkinoilla niin, ettei se vääristä kilpailua suhteessa muihin toimijoihin. Palvelujen hinnoittelun tulee siis olla markkinaehtoista. Kilpailun toimivuuden ja markkinaehtoisen hinnoittelun varmistamiseksi yhtiöllä olisi erillinen neuvottelukunta. Myös Kilpailu- ja kuluttajavirasto sekä työ- ja elinkeinoministeriö omistajaohjaajana valvoisivat toiminnan kilpailuvaikutuksia.

Työkanava Oy:n toimintaa rahoitettaisiin osoittamalla sille 20 miljoonan euron peruspääoma Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen Suomelle kohdennetuista varoista. Lisäksi yhtiölle annettaisiin vuosittain 10 miljoonan euron määräraha, jolla tavoitellaan 1 000 henkilön työllistymistä. Toiminnan käynnistymisvaiheessa työllistämistavoite olisi alhaisempi. Yhtiön tulisi kuitenkin saavuttaa 1 000 osatyökykyisen työllistämistavoite viimeistään vuoden 2025 jälkeen.

Työkanava Oy:tä koskeva laki edellyttäisi joitakin tarkennuksia myös työttömyysturvalakiin sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin muun muassa asiakas-tietojärjestelmien käyttämisestä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Keskusteluun, edustaja Mäkisalo-Ropponen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2021 vp

14.07 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kuten ministeri tässä esittelyssä totesi, tässä lakiesityksessä perustettavaksi esitetyn Työkanava-yhtiön tarkoitus on toimia osatyökykyisten työllistäjänä ja väylänä työmarkkinoille. Perustamisen mallina on käytetty soveltuvien osin Ruotsissa jo pitkään toiminutta Samhall-yhtiötä.

Tuleva yhtiö rekrytoisi henkilöstöä, kun se tarvitsee työvoimaa, aivan kuten muutkin yritykset. Tällöin TE-toimiston työnantaja- ja yrityspalveluissa etsitään yhtiölle tarjolle työntekijöitä, jotka vastaavat tehtävän osaamistarpeeseen. Tässä tapauksessa erityistä olisi se, että TE-toimisto antaa tarjolle vain vaikeimmassa asemassa olevia osatyökykyisiä. Näin saadaan työllistyville henkilöille tuoretta työkokemusta ja työelämäkokemusta ja kohennetaan heidän työmarkkinavalmiuksiaan. Ilman yhtiön tarjoamaa mahdollisuutta näillä Työkanavan asiakkaiksi tarkoitetuilla henkilöillä ei juuri ole mahdollisuuksia työllistyä suoraan avoimille työmarkkinoille.

TE-toimistossa kirjattaisiin osatyökykyisen henkilön työllistymissuunnitelmaan henkilön halukkuus työllistyä Työkanava Oy:n palvelukseen. Suunnitelmassa todettaisiin myös henkilön täyttävän Työkanavan palvelukseen ehdolle asettamisen kriteerit.

Hallituksen esityksessä on arvioitu, että Työkanavan kautta saisi työpaikan vuosittain 1 000 kaikkein vaikeimmin työllistettävää osatyökykyistä. Kun henkilö löytää työpaikan avoimilta työmarkkinoilta, hän lähtee Työkanavasta, ja hänen tilalleen otetaan uusi henkilö.

Yhtiön toiminnan avulla pyritään toimeenpanemaan myös YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevaa yleissopimusta, jonka Suomi on ratifioinut jo vuonna 2016. Sopimuksen mukaan sopimusvaltioiden tulee edistää vammaisten henkilöiden taitojen ja kykyjen sekä heidän työpaikoillansa ja työmarkkinoilla antamansa panoksen tunnustamista.

Arvoisa puhemies! Lakiesityksessä on paljon hyvää, ja uskon monen henkilön pääsevän tätä kautta työllistymään avoimille työmarkkinoille. Haluan kuitenkin tässä yhteydessä puuttua pariin periaatteelliseen asiaan:

Ensimmäinen on osatyökykyinen-käsite. Nykyisin puhutaan paljon osatyökykyisistä, mutta kun keskustelua kuuntelee tarkemmin, tulee selvästi esille, ettei meillä ole yhteistä ymmärrystä siitä, mitä tällä käsitteellä oikeastaan tarkoitetaan. Koska emme tiedä, mistä ja kenestä me puhumme, emme voi myöskään löytää kohdennettuja ja vaikuttavia toimenpiteitä ihmisten auttamiseen omalla työllistymisen polulla. Liian usein edelleenkin törmään asenteeseen, jossa esimerkiksi vammaisuus mielletään osatyökykyisyydeksi. No eihän se nyt näin ole. Tämä ongelma on osittain huomioitu tässä lakiesityksessä, kun siinä sanotaan, että tämä lakiesitys painottuu vaikeimmin työllistettäviin osatyökykyisiin.

Puhemies! Osatyökykyisenä voidaan pitää henkilöä, jolla on käytössään vain osa työkyvystään. Toisaalta henkilö, joka on yhteen työhön nähden osatyökykyinen, saattaa suoriutua toisesta tehtävästä täysipainoisesti. Eikö meistä jokainen ole osatyökykyinen, jos olemme itsellemme sopimattomassa työssä?

Osatyökykyisyys on yksilöllistä ja sidoksissa osatyökykyisyyden syyhyn, tehtävään sekä työhön ja sen vaatimuksiin. Osatyökykyisyyden taustalla voi olla monenlaisia tekijöitä. Osatyökykyiset voivat olla pitkäaikaissairaita, vammaisia tai elämänkriisin kokeneita, tai työ- ja toimintakyky on voinut alentua sosiaalisten syiden takia. Työkyky vaihtelee, ja osatyökykyisyys voi olla myös tilapäistä. Vammaisten kohdalla kohtuullisten mukautusten eli esimerkiksi erilaisten työntekoon liittyvien järjestelyjen avulla voidaan auttaa osatyökykyinen täysin työkykyiseksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2021 vp

Invalidiliiton entinen toimitusjohtaja Petri Pohjonen kritisoi usein käsitettä ”osatyökykyinen”, sillä kukaan meistä ei ole osa jotakin. Olemme kaikki kokonaisia. Meidän tulisi mieluummin puhua siitä, että kaikille tulee löytää sopivaa työtä. Tässä prosessissa ihminen saattaa tarvita ammattilaisten tukea ja apua. Suomi tarvitsee kaikkien työpanoksen, ja kaikki työ on arvokasta. Tässä lakiesityksessä on mielestäni pohjimmiltaan kysymys juuri tästä.

Toinen asia, johon haluan tässä yhteydessä kiinnittää huomiota, on vammaisvaikutusten arviointi. Tarkastusvaliokunnassa on valmistumassa omana asianamme tehty selvitystyö, jonka aiheena on lainsäädännön vaikutusten arviointien laatu. Jos haluamme YK:n vammaissopimuksen toteutuvan Suomessa, tarvitaan lainsäädäntötyössä ja yleensäkin päätösten valmistelussa enemmän vammaisvaikutusten arviointia.

Tässä lakiesityksessä vammaisvaikutusten arvioinnin olisin toivonut olevan vieläkin vahvemmin esillä, ja toivon, että valiokunnassa paneudutaan asiaan huolellisesti ja kuullaan eri vammaisjärjestöjä. Toki lausuntoja esityksestä on tullut järjestöiltä, ja niitä on huomioitukin lakiesityksen viimeistelyssä. Toivon kuitenkin ihan yleisemminkin ja periaatteellisemmin, että vammaisvaikutusten arviointi ymmärrettäisiin nykyistä paremmin ja laajemmin välineeksi vammaisten oikeuksien toteutumisen varmistamisessa. Tämä koskee siis kaikkea lainsäädäntötyötä.

Lausuntokierroksella vammaisjärjestöiltä tulleita huolia olivat muun muassa seuraavat: Huoli siitä, että vammaiset ja osatyökykyiset rinnastetaan liian suoraviivaisesti. Lausunnoissa kysyttiin, riittääkö valvonta, ettei väärinkäytöksiä synny, ja onko TE-toimistoissa ja muissa viranomaisahoissa tarpeeksi tietoa eri vammaisryhmistä ja niiden kanssa toimimisesta. Vammaisjärjestöt esittivät huolensa myös siitä, erotetaanko eri vammaisryhmät ja osatyökykyisryhmät tarpeeksi, jotta kaikkia voidaan auttaa parhaalla mahdollisella tavalla tilanteen mukaan. Toisaalta kysyttiin, toteutuuko YK:n yleissopimuksessa nostettu positiivinen erityiskohtelu laissa ja sen sovelluksissa. Lausunnoissa korostettiin myös sitä, että työskentelystä Työkanavassa ei saa tulla liian leimaavaa osatyökykyisille. Viimeksi haluan mainita palautteessa tulleen viestin siitä, että tämän lakiesityksen lisäksi tulee viedä eteenpäin muitakin tärkeitä vammaisten ja osatyökykyisten asemaa työmarkkinoilla parantavia lainsäädäntöhankkeita.

Toivottavasti nämä palautteet on huomioitu lakiesityksessä. Itse en ole ennättänyt niin tarkkaan tätä lakiesitystä lukea ja varmistaa näitä asioita, ja toiveeni onkin, että nämä asiat tulisivat esille valiokunnan kuulemisissa. Ja nyt kun meillä on ministeri paikalla, niin hän varmaan myöskin mielellään kommentoi näitä teemoja.

Ja ihan loppuun, arvoisa puhemies: lisäksi on tärkeää, että lain toimeenpanoon liitetään tutkimuksellinen osio, jotta saadaan tutkimusnäyttöön perustuvaa tietoa toiminnan vaikuttavuudesta ja myös välineitä mallin edelleenkehittämiseen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Essayah.

14.14 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on kannatettava, ja tässä on periaatteellisesti tärkeitä asioita, jotka tulevaisuudessa toivon mukaan tulevat edesauttamaan niin näiden osatyökykyisten kuin myöskin sitten vammaisten henkilöiden työllistymistä.

Täytyy sanoa, että meillä Suomessa tämä välityömarkkina on ollut heikosti kehittynyt. Jotkut eivät pidä tästä termistä ”välityömarkkina” laisinkaan, mutta kuitenkin sillä kuva-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2021 vp

taan sitä tietä, millä olisi mahdollisuus päästä työmarkkinoille henkilöillä, joilla on alentunut työkyky. Jos ajatellaan Euroopassa tällä hetkellä maita, joissa on onnistuttu, niin Ruotsi todellakin — niin kuin tässä monta kertaa on todettu, tämä Samhall-yhtiö on meillä tässä vähän niin kuin vertauskohtana Ruotsin puolelta — mutta myöskin Isossa-Britanniassa ja Italiassa on kehittyneet välityömarkkinat. Meillä varmasti tässä, kun tätä lainsäädäntöä nyt ollaan tekemässä, kannattaa tietyissä kohdissa katsoa, mitä ratkaisuja on pystytty muissa maissa saamaan aikaiseksi.

Ministeri tuossa aivan oikein totesi, että jos me todellakin haluamme sen 75 prosentin työllisyysasteen — ja tässä haluan nyt huomauttaa, että sekäänhan ei nyt riitä tässä meidän talous- ja velkaantumistilanteessa, vaan se 78 prosenttia pitää asettaa tavoitteeksi — jos me haluamme sitä kohti, niin silloin on kyllä kaikki niin sanotusti kynnelle kykenevät saatava sinne työelämään. Monesti näiden henkilöiden joukossa, jota tämä lainsäädäntö koskee, on juuri niitä, jotka ehdottomasti haluaisivat työmarkkinoille mutta eivät sinne syystä tahi toisesta ja valitettavasti esimerkiksi asenteiden takia pääse.

Meillä Suomessa 2000-luvun alussa laadittiin sosiaalisten yritysten lainsäädäntöä, olin itse silloin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa, ja siinä silloin nostettiin esille nämä kilpailuneutraliteettikysymykset. Se tuntui olevan joillekin tahoille Suomessa suurin huoli, tuleeko kehitysvammaisten pyörittämistä pesuloista Suomeen suurikin kilpailuvääristymä, joka tuntui aivan kummalliselta ja hyvin asenteelliselta lähestymistavalta. Minä toivon, että tässä, nyt kun tätä lainsäädäntöä ollaan viemässä eteenpäin, nämä saman tyyppiset argumentit eivät jälleen taas pulpahtaisi esille. On totta kai selkeästi pidettävä huoli, että silloin kun tuetaan sitä työsuhdetta, on katsottava, että se tukeminen tapahtuu oikein, mutta niin kuin nähtiin sosiaalisten yritysten kohdalla, niin päinvastoin ne kriteerit olivat sellaisia, että ne ikävä kyllä eivät saaneet meillä Suomessa tätä sosiaalisten yritysten verkostoa laajentumaan ja sosiaalisten yritysten määrä on jäänyt meillä vaatimattomaksi.

Tässä lakiesityksessä tosiaan on todettu se, että tämä Työkanava voi harjoittaa myös tuotannollista toimintaa ja sillä voi olla myöskin erilaisia tytäryhtiöitä. On tietysti tärkeää, että tässä, kun sitten näitä henkilöitä, joita tänne... [Puhemies koputtaa] — Anteeksi, puhemies, siirryn korokkeelle. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Olkaa hyvä.

Kiitoksia, puhemies! Tämä on todellakin niin tärkeä asia, että en tässä kolmeen minuuttiin kaikkia näitä kohtia kerennyt käymään läpi. — Tosiaankin on tärkeää, kun mietitään näitä henkilöitä, jotka sitten siirtyvät tähän Työkanavaan, huomioida se, että näiden henkilöiden työkyvyn aleneman tulee olla todellinen, ettei käy niin, että meillä syntyy kiusausta siirtää tänne Työkanavaan sellaisia henkilöitä, joilla tosiasiallisesti oikeasti olisi normaalin työvälistyksen kautta mahdollisuus työllistyä. Ja tästä oikeastaan ministerille esittäisin kysymyksen: millä tavalla pidetään huolta, että ei liian helposti siirretä henkilöitä sitten tänne Työkanavan listoille?

Tässä lakiesityksessä oli mainittu näitä toimialoja, muun muassa suurkeittiöt, erilaiset puhdistuspalvelut, hoivatyö, tämän tyyppiset tehtävät. Tässä varmasti kuitenkin täytyy huomioida se, että tietyissä tehtävissä on myöskin olemassa vaativat ammatilliset kriteerit, ja vaikka näissä olisi kysymys avustavista ja suorittavista töistä, niin siitä huolimatta kuulostaa siltä, että jotkut alat saattavat olla sellaisia, että tämän Työkanavan kautta niille aloille työllistäminen voi olla haasteellista. Ruotsissa yrityksistä muun muassa Ikea on paljon

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2021 vp

käyttänyt tätä Samhall-yhtiötä ihan niin, että siellä on osa prosesseja viety suoraan Samhall-yhtiön työntekijöiden tehtäväksi, ja myöskin pesulatoimintoja Ruotsissa on menestyksellisesti tätä kautta tehty.

Arvoisa puhemies! Niin kuin totesin, pidän tätä lakiesitystä sinällensä kannatettavana. Tässä on varmasti joitakin yksityiskohtia, joihin on syytä sitten siellä valiokuntakäsittelyssä kiinnittää vielä huomiota. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja nyt, arvoiset edustajat, olin huomaavini, että edustaja Essayahin puheenvuoro kirvoitti halukkuutta debatointiin. Nousemaan ja painakaa V-painiketta. — Havaintoni oli oikea. Edustaja Pekonen.

14.20 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos ministerille tämän erittäin tärkeän esityksen antamisesta.

Edustaja Mäkisalo-Ropponen sen tuossa ensimmäisessä puheenvuorossa jo totesikin, että osatyökykyinen on henkilö, jolla on käytössään osa työkyvystään. Osatyökykyisyys on yksilöllistä ja sidoksissa myöskin osatyökykyisyyden syyhyn, työhön ja myöskin työn vaatimuksiin. Osatyökykyiset henkilöt tarvitsevat usein räätälöityjä ja monen eri toimijan tarjoamia palveluja työllistyäkseen, ja nyt tämä perustettava Työkanava Oy voi jatkossa työllistää tästä joukosta kaikkein vaikeimmassa asemassa olevia osatyökykyisiä.

Oikeastaan olisin yhtynyt tuohon edustaja Mäkisalo-Ropposen huoleen siitä — tämä osatyökykyisyyden käsite on erittäin tärkeä — millaisia yksilöllisiä suunnitelmia on ihmisille mahdollista sitten Työkanavan kautta tehdä.

Yhdyn myös tuohon edustaja Essayahin hyvään puheenvuoroon, jossa oli [Puhemies koputtaa] pohdintaa myöskin tästä, että ei liian helposti sitten siirrytä Työkanavan palveluun.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Taimela.

14.21 Katja Taimela sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Niin kuin tässä salissa on käynyt jo ilmi, tämän yhtiön tarkoituksena on työllistää kaikkein vaikeimmassa asemassa olevia osatyökykyisiä eli juuri heitä, joiden työnteon edellytyksiä ei aiemmilla toimilla ja palveluilla ole kyetty riittävästi parantamaan. Salissa on käynyt ilmi myös se, että tässä vaikeimmassa asemassa ovat sellaiset henkilöt, joilla on vamma tai sairaus ja jotka ovat yli 55-vuotiaita ja joilla on matala koulutustaso.

Syytä on myös muistaa, että tämä kyseinen esitys on osa työkykyohjelmaa, ja haluan myös omalta kohdaltani jo heti tässä debatissa todeta sen, että tämä lakiesitys toimeenpantuna YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen velvoitteita, ja on erittäin hyvä, että näin tapahtuu.

Tämä uudistus rajoittuu hyvin pieneen mutta sitäkin tärkeämpään ryhmään, ja tuon esiin myös sen, että tässä ei nyt sitten puhuta mistään palkkatuetusta työstä, vaan yhtiön kautta työllistyneille kuuluu työehtosopimuslain mukainen palkkataso.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Lehto.

14.22 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä Työkanava Oy:ssä on hyvä tavoite, mutta eräs asia minua mietityttää, ja haluaisin ministeriltäkin sitä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2021 vp

kysyä. Normaalisti on niin, että jos työtön työnhakija kieltäytyy työpaikasta, niin hänelle tulee sanktioita, mutta tässä on nyt niin, että jos todetaan, että osatyökykyinen olisi kykenevä tekemään Työkanava Oy:ssä jotain tiettyä tehtävää, hän saakin kieltäytyä siitä. Tässä on ollut useasti perusteluna se, että sinä voit saada sosiaalitukia paljon enemmän kuin sinä saisit palkkaa täällä. Miten tätä voi sitten verrata normaaliin, täysin työkykyiseen, joka kieltäytyy, kun nyt osatyökykyinen voikin kieltäytyä eri lailla? Miten näitä voi nyt verrata keskenään? [Antti Lindtman: Liian vähän keppiä perussuomalaisille! — Perussuomalaisen ryhmästä: Perussuomalaiset hakee yhdenvertaisuutta!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Satonen.

14.23 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suhtaudun myös tähän esitykseen myönteisesti, ja tämä on sellainen esitys, mitä myös kokoomus voi kannattaa. On ihan totta, että nämä sosiaaliset yritykset, kuten edustaja Essayah täällä mainitsi, eivät ole pystyneet tätä aukkoa täyttämään riittävästi, ja sen takia on hyvä, että tällaista ruotsalaistyyppistä mallia tähän kokeillaan.

Minulla on myös yksi kysymys ministerille, ja se on itse asiassa sukua sille, mitä edustaja Essayah kysyi. Olennaista on tietysti se, että tänne ohjautuvat oikeat henkilöt, että tänne ei ohjaudu niitä henkilöitä, jotka voisivat työllistyä myös normaaleilla työmarkkinoilla, kuten edustaja Essayah sanoi, ja ehkä vieläkin tärkeämpänä näen sen, että kun nämä henkilöt sitten siellä Työkanavassa ovat ja jos he osoittautuvat siellä täysin työkykyisiksi joihinkin muihin tehtäviin, he pääsevät sieltä sitten eteenpäin, että ei ikään kuin jäädä sinne pyörimään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kinnunen.

14.24 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Osatyökykyisyys on jokaisen kohdalla erilaista, ja taustalta löytyy monenlaisia syitä. Siksi tarvitaan erilaisia palveluja, jotta jokainen löytää sopivan työn. Kehitysvammainen nuori tai aikuinen pystyy monenlaiseen työhön, kun perehdytys on hyvä, vastuu on sopiva ja työtehtävä on soveltuva. Tämän olen nähnyt kansanopiston rehtorina monta kertaa. Minulla oli mainioita kehitysvammaisia alaisia, jotka tekivät omaa tehtäväänsä väsymättä, hyvällä mielellä arkipäivästä toiseen. Monilla kehitysvammaisilla on erityistä lahjakkuutta, työelämää rikastuttavia ominaisuuksia. He tuovat työyhteisöön hyvän mielen tullessaan. Kysyisin ministeriltä: miten varmistamme riittävän perehdytyksen kehitysvammaisten työllistämiseksi tämän mainion yhtiön kautta?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Koponen, Noora.

14.25 Noora Koponen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kiittää hallituksen esityksestä, joka on hyvä alku siihen, että osatyökykyiset ja työkyvyttömyyseläkkeellä olevat pääsisivät takaisin vasaran varteen. Jotta hyvinvointivaltion rattaat pysyvät liikkeessä, on tärkeää, että mahdollisimman moni pääsee työhön kiinni, ja tämä koskee myös vammaisia ihmisiä. Kuten edellä on todettu, kaikki vammaiset eivät kuitenkaan ole osatyökykyisiä, ja siksi haluan keskittyä tässä puheenvuorossa puhumaan heistä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2021 vp

On hyvä muistaa, että suurin osa vammaisista haluaa palkkatöihin. Moni kehitysvammainen tekee tänäkin päivänä työtä palkatta saamatta arvostusta ja toisaalta luottamusta siitä, että on työnsä arvoinen. Vammaisten henkilöiden työllistymishaasteet alkavat viimeistään rekrytointivaiheessa, mutta todennäköisesti jo paljon aiemmin, eli silloin kun koulupolulla määritellään tuen tarpeita ja keinoja tarjota sitä. Myös työnantajat tarvitsevat tukea siihen, että pystyvät kohtaamaan ja tarjoamaan työtä paremmin vammaisille henkilöille. Kysyisinkin ministeriltä: miten tuemme työnantajia jatkossa siinä, [Puhemies koputtaa] että he pystyvät työllistämään vammaisia henkilöitä nykyistä paremmin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Nurminen.

14.27 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Itsekin kiitän hallitusta tästä Työkanava-esityksestä. Erityisen tärkeä on tietysti tämä työllisyysasteen nosto, mutta vielä tärkeämpää on se ajatus siitä, että kaikille ihmisille taataan oikeus työhön. Me kaikki tunnemme lähipiirissä useita kehitysvammaisia, jotka ovat iloisia, ahkeria, osaavia ihmisiä, jotka haluavat tehdä töitä, ja mielestäni on tärkeää, että hallitus antaa nyt heillekin mahdollisuuden työhön, jossa he pystyvät toteuttamaan itseänsä ja pystyvät olemaan osa yhteiskuntaa vahvemmin. Tässä on kyse myös vammaisten ihmisten ihmisoikeudesta ja siitä, että he kuuluvat vahvana osana yhteiskuntaan. Yhtiön tavoitteena on työllistää jopa tuhat ihmistä, ja tärkeä viesti on, että nimenomaan reiluilla työ sopimuksilla ja palkalla.

Kysyisin ehkä ministeriltä, miten tästä aiotaan nyt tiedottaa ja saada tietoisuutta lisääntymään täällä. Ja tämä viesti on myös tärkeä kaikille kansalaisille: [Puhemies koputtaa] jokaisen panosta tarvitaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Rantanen, Mari.

14.28 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä esitys on lähtökohtaisesti hyvä, mutta tänä keväänä Ruotsista on kuulunut aikamoista kritiikkiä tähän Samhalliin liittyen — erityisesti siitä syystä, että tämä kyseinen yritys Ruotsissa kilpailee vapailla markkinoilla, ja kun he saavat valtion tukea, niin he pystyvät sitä kautta osallistumaan kilpailutuksiin käytännössä halvemmalla hinnalla. Tästä on johtunut se ongelma, että nimenomaan nämä kehitysvammaiset, jotka ovat vaikeasti työllistyneitä, eivät enää kelpaa tälle yritykselle, ja he ovat jääneet pois tästä Samhallin toiminnasta. Tämä on itse asiassa iso ongelma, jota ruotsalaiset vammaisjärjestöt ovat myöskin kritisoineet tänä vuonna.

Kysyisinkin ministeri Haataiselta: millä tavoin ennaltaehkäistään nyt nämä samat ongelmat, joita Ruotsissa on [Puhemies koputtaa] tämän yhtiön osalta?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Risikko.

14.29 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia tästä, tämä on erinomaisen hyvä asia.

Ainoastaan sen ohjeen sanon, että tämä ei onnistu, jos tähän ei kombinoida niitä palveluja. Nimittäin kuusi vuotta kehitettiin viime ja edelliskaudella sitä osatyökykyisten toimintaa ja sitä, että saataisiin heidät työllistymään — työpaikan keinot, sosiaali- ja terveydenhuollon keinot, kuntoutus, koulutus, työvoimapalvelut ja sosiaaliturva, näillä kombi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2021 vp

noiduilla palvelukokonaisuuksilla ja työkykykoordinaattoreiden kouluttamisella kuusi vuotta. On tärkeää, että nämä otetaan huomioon, mutta olen hyvin hämmästynyt, että tässä lakiesityksessä ei ole tätä kuuden vuoden kokeilua ja kuuden vuoden kehittämistä tuotu millään lailla esille, koska siellä on nimenomaan niitä vaikuttavia toimintoja, ja toivon, että te viisaana ministerinä otatte huomioon ne, mitä kuusi vuotta kehitettiin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kontula.

14.30 **Anna Kontula vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Äänenne kuuluu tähän kyllä, mutta jotta menisi eeteriin asti... — No nyt.

No niin. — Arvoisa puhemies! Työkanava lupaa paljon, mutta olen hiukan huolissani, koska meillä työvoimapolitiikan suuri linja on ollut se, että tehdään niin kuin Ruotsissa mutta ilman rahaa, ja käytännössä se on johtanut kaikista niistä menestystarinoista, mitkä Ruotsissa ovat onnistuneet, semmoiseen köyhän miehen versioon, joka ei sitten ihan olekaan onnistunut, ja sitten sitä on yritetty kuripolitiikalla jollakin lailla kompensoida.

Myös tämä Työkanava kukoistaa tai kaatuu sen mukaan, saadaanko siihen kytkettyä riittävän ammattitaitoista ohjausta, sopeutusta ja vierellä kulkemista ja saadaanko riittävä tuki myös siihen vaiheeseen, kun siirrytään niille avoimille työmarkkinoille sen jälkeen. Ruotsissahan nämä henkilöt, jotka tulevat tämän heidän yhtiönsä kautta, voivat saada vuosikautsia sen jälkeen vielä tukea siihen avoimilla työmarkkinoilla toimimiseen, ja se on mahdollistanut rauhallisen, onnistuneen polun työelämään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Laukkanen.

14.31 **Antero Laukkanen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä on erittäin tervetullut lakiuudistus ja jotain sellaista, josta koko eduskunta on käynyt usean vuoden keskustelua, että miten osatyökykyisille voitaisiin tarjota järkevä malli. Tässä lähdetään nyt oikeaan suuntaan. Tietenkin aina oppositio ja muutkin löytävät puutteita esityksestä, mutta uskon, että suunta on nyt sellainen, että otetaan ikään kuin ohjat omiin käsiin: perustetaan yhtiö, jonka sisällä näitä ongelmia on helpompi taklata kuin silloin, jos ne olisivat irrallaan jossakin.

Työnantajien, joilla jo lähtökohtaisesti on valmiuksia osatyökykyisten palkkaamiseen, löytäminen on erinomainen asia.

Vammaisjärjestöillä oli sellainen kampanja, joka jäi aikanaan mieleeni ja jossa sanottiin näin, että ”olen vammainen, mutta en työkyvytön”. Monesti osatyökykyisten palkkaamisissa juuri asenteet ovat esteenä.

Hyvä, että tämä asia [Puhemies koputtaa] nousee nyt yhteiseen keskusteluun ja myös toimiin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Seuraavaksi edustaja al-Tae.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2021 vp

14.32 **Hussein al-Tae sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Asuin pari vuotta Puolassa, ja siellä osatyökykyisiä näki töissä kadulla ja ravintoloissa. Muistan kysyneeni palkasta, ja nimenomaan sanottiin, että palkka on huono mutta on mahdollisuus kuitenkin tulla toimeen. Ja sitten Yhdysvalloissa käydessäni oli sama tilanne. Siellä on itse asiassa laki tämmöisestä kuin alipalkasta, eli sen minimipalkan alle on palkka, joka maksetaan näille osatyökykyisille.

Minusta tämän firman perustaminen on sekä talous- että ihmisoikeuskysymys, ja olisi äärettömän tärkeätä, että me pidetään huoli siitä, että Suomessa oikeasta työstä maksetaan oikeata rahaa ja että nämä ihmiset tuntevat arvostusta myös sen palkan kautta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäenpää.

14.33 Juha Mäenpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on erittäin hyväntahtoinen esitys, ja itse haluaisin näin erityisopettajan kokemuksella ja tiedossa olevalla vajeella, mikä täällä on, tukea sitä. Mutta tässä ehkä suurin asia, mitä tällä voidaan saada, on se, että tämmöisten vajaatyökykyisten henkistä hyvinvointia parannetaan ja sillä tavalla me ehkä säästetään joissakin muissa kuluissa.

Arvoisa ministeri, kotiseudullani oli useissa kunnissa semmoinen kuin EKE-tuote, muistaakseni, joka sitten tuotti tällaisia pesulapalveluja ja muita, ja sitten kun tuli tällaiset kilpailutuslainsäädännöt, niin muun muassa kunnat lakkasivat käyttämästä tällaisista osatyökykyisten tarjoamaa palvelua. Millaisia työtehtäviä tällä Työkanava Oy:llä on tarjolla, ja kuka [Puhemies koputtaa] loppuviimekseen korvaa tai maksaa sen työkyvyn vähen?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Zyskowicz.

14.34 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Arvoisa ministeri! Tämä on hyvä esitys, ja on hyvä, että osatyökykyisten, kuten vammaisten ihmisten, työllistymistä yritetään edistää. Muutenkin, ministeri, teette tarmokkaasti työtä työllisyyden parantamiseksi. Kuitenkin on pakko sanoa, että kun noin tasan kuukausi sitten, kun tuli uudet työllisyysluvut, jotka olivat hyviä, te tviittasitte sanatarkasti ”hallituksen työllisyyspolitiikka puree”, niin eikö tämä nyt ollut vähän paksua? Kun teidän keskeiset työllisyyttä edistävät esityksenne, kuten aktiivimalli kakkonen, [Vasemmalta: Ei sellaista olekaan!] kuten eläkeputken poistaminen, kuten työllisyyspalvelujen siirtäminen kunnille, ovat vasta vaiheessa, niin miten se työllisyyspolitiikka nyt jo näin hyvin puree, vai johtuiskohan tämä työllisyyden parantuminen vähän muusta? [Antti Lindtman: Mites toi finanssipolitiikka?]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kettunen.

14.35 Tuomas Kettunen kesk (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu herra puhemies! Esitys ja tavoitteet ovat asianmukaiset, niin kuin hallituspuolueitten sekä myös oppositiopuolueitten edustajat ovat täällä salissa ansiokkaasti tuoneet esille. Totta kai tämä Työkanavaahan tulee työllistämään osatyökykyisiä. Käytännössä osatyökykyiset pystyvät tekemään melkein mitä vain töitä. Osatyökykyisillä on monenlaisia ammattiosaamistaitoja. Koulutustausta on laaja ja monipuolinen. Tämä yhtiö myös tukee työntekijöitä tarjoamalla lisää

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2021 vp

koulutusta ja tukemalla heidän työkykyään. Tavoite on ansiokas tällä toiminnalla: jopa tuhat uutta työllistä kaikkein vaikeimmin työllistyvien osalta.

Omassa maakunnassani Kainuussa työttömyysprosentti on enää yhdeksän ja puoli prosenttia. Tällä kyseisellä Työkanava Oy:llä vastataan siihen, että tämä työttömyysprosentti tulee laskemaan entisestään.

Kiitoksia hallitukselle hyvästä esityksestä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Holopainen, Mari.

14.37 Mari Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uskon, että tässä on mahdollisuuksia hoitaa paljon paremmin osatyökykyisten työllistäminen, jolla on sekä taloudellisia työllisyysvaikutuksia että hyvin tärkeitä inhimillisiä vaikutuksia.

Vuonna 2013 minuun oltiin yhteydessä, kun suun terveydenhuollossa työskennelleet henkilöt, lievästi kehitysvammaiset henkilöt, eivät saaneet jatkoa työsopimuksilleen. Vaikuttu siltä, että myöskin suurissa kunnissa vastuuta on palloteltu pitkään, ja uskon, että tällainen kansallinen toimija voi tuoda tähän riittävän suurena toimijana parannuksia, mutta totta kai sitten toteutus ratkaisee.

Kuitenkin puheenvuorot täällä ovat olleet hyvin myönteisiä sekä oppositiosta että hallituksen riveistä, ja meillä on nyt mahdollisuus muuttaa myöskin työnantajien asenteita, jotta jokainen saa mieleisen työn ja pääsee elämään kiinni paremmin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Myllykoski.

14.38 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Maanlaajuinen Työkanava Oy — kysyisin ministeriltä, miten on suunniteltu johdon alainen organisaatio tässä koko yrityksessä: kun on kuitenkin maanlaajuisesta yrityksestä kyse, niin mitenkä siitä saadaan rakenteellisesti toimiva ja tulee esille ne edustaja Kontulan ja edustaja Risikon tuomat huomiot? Jotta se on tehokasta, jotta se on toimivaa, niin tämän palveluiden mahdollistamisen pitäisi olla keskiössä niin, että se työkykyyn liittyvä, ehkäpä kuntouttavan työtoiminnan nimikettä uskallan tässä käyttää — mutta joka tapauksessa se ihmisten kuntoisuus ja kyvykyys on varmasti keskiössä. Vaikka olisi haluja, niin voi olla jotain sellaista estettä, että se oma työkyky ei toimi, joten kysyisin ministeriltä: kuinka voimme varmistaa sen, että yksilö saa niitä palveluja, joita hän tarvitsee?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Lindtman.

14.39 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esityksestä. Erityisen iloinen olen siitä, että vastaanotto tälle esitykselle täällä eduskunnassa on ehkä poikkeuksellisen positiivinen. [Timo Heinonen: Harvinaista!] Vielä alkuvuodesta kokoomusnuoret sanoivat, että tämä valtionyhtiön perustaminen on puhdasta sosialismia. [Eduskunnasta: Ohhoh!] Ja Orpo keväällä vielä totesi, että nämä keinot eivät ole mitään työllisyystoimia, ne ovat enemmänkin sosiaalipolitiikkaa. [Juha Mäenpää: Sitähän se on!] Ihan aidosti olen sitä mieltä, että tämä on yhteinen etu, ja toivottavasti tästä saadaan pitkään hyviä tuloksia. Tälle on tilausta, koska juuri tähän lokeroon ei ole löytynyt keinoja.

Kysymys näistä mittareista: kun tässä arvioidaan, kuinka paljon tämä työllistää ja kuinka moni työllistyy avoimille työmarkkinoille, syntyykö riski sitten ikään kuin valikoida

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2021 vp

sellaisia osatyökykyisiä, jotka sopivat näihin mittareihin? Ja toinen kysymys tytäryhtiöistä: onko mahdollista perustaa [Puhemies koputtaa] esimerkiksi alueellisten kuntien kuntakokeilujen kanssa tytäryhtiöt?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Heinonen.

14.40 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Meillä on maassa noin 50 000—60 000 osatyökykyistä, jotka haluavat ja kykenevät tekemään työtä, ja haluan antaa ministeri Haataiselle kiitosta tästä esityksestä. Tämä on hyvä ja tervetullut esitys ja vie hyvään suuntaan sitä. Meillä tällä hetkellä liian moni osatyökykyinen — joita on muuten paljon muitakin kuin vammaisia — on sivussa työelämästä, ja heitä myös pompotellaan siellä kuntouttavassa päivätoiminnassa ja mitä erilaisimmissa paikoissa. On hyvä, että tähän tulee nyt tällainen uusi toimija.

Mutta se kysymys, mikä tietysti herää, on se huoli, että esimerkiksi omassa kunnassani osatyökykyiset tekivät pitkään erilaisia töitä, saivat tehdä vähän pihatöitä, kävivät nurmikkoja leikkaamassa ja tekivät pieniä huonekalujen entisöintejä, hiomisia ja tämäntyyppejä, ja sitten jonkun ihmeen syyn takia todettiin, että ne vääristävät kilpailua ja nämä eivät voi enää tehdä mitään. [Puhemies koputtaa] Kysyisin, ministeri Haatainen, teiltä nyt: miten tämä vältetään tässä uudessa yrityksessä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Ranne.

14.41 Lulu Ranne ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tavoitehan on erittäin hyvä, mutta nostan esiin muutaman kriittisen näkökulman.

Hallitus on pystyttämässä uuden byrokratiaa ja julkista sektoria paisuttavan yhtiön [Antti Lindtman: Ei kai! — Anna Kontula: Puhdasta sosialismia!] eli uuden palikan tähän sekavaan työllisyysuudistukseen. Se on todennäköinen markkinahäirikkö, julkisen valvonnan ulkopuolella oleva yksikkö, joka voi piilotella tavoitteitaan, tekemisiään ja julkisten rahojen käyttöä.

Jos te haluatte oikeasti parantaa niitten osatyökykyisten tilannetta, pitäisi keskittyä joihinkin aivan muihin asioihin kuin uuden yhtiön pystyttämiseen, kuunnella niitä ruohonjuuritason ammattilaisia. [Jussi Saramon välihuuto] Pitäisi analysoida paremmin, mitkä ovat ne syyt, miksi he eivät työllisty.

Meiltä puuttuu edelleen se tietojärjestelmä, joka olisi niin automaattinen, että siellä oikeasti työnhakijat ja työnantajat matchattaisiin. Milloin saadaan tämä automatiikka, joka olisi siis kaikille työnhakijoille ja työnantajille aarre?

Ja aiotaanko tähän yhtiöjärjestykseen tehdä kirjaus, että yhtiö noudattaa kaikilta osin julkisuuslakia?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt vielä edustaja Östman, ja sen jälkeen kuulemme ministerin vastauksen.

14.42 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen edustaja Ranteen kanssa yhtä mieltä siitä, että yhtiön perustaminenhan ei ratkaise mitään ongelmia, koska yhtiöt toimivat markkinataloudessa, mutta sinällään tämä lakiesitys ja sen sisältö on askel oikeaan suuntaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2021 vp

Niin kuin me tiedämme, useissa tapauksissa vammaisten henkilöiden antama työpanos vastaa täysin tavallisessa työsuhteessa olevan henkilön työpanosta, mutta tästä huolimatta heille maksetaan vain Kelan myöntämää 9 euron kulukorvausta työpäivää kohden. Kulukorvaus ei ole vammaisen henkilön ainoa tulo, mutta se tuntuu loukkaavalta, kun sitä maksetaan vuodesta toiseen hyvästä työpanoksesta. Kysyn ministeri Haataiselta: parantaako tämä lakiesitys vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia työllistyä normaalein työ- ja palkkaehdoin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt ministeri Haatainen, reilu 3 minuuttia.

14.43 Työministeri Tuula Haatainen: Arvoisa herra puhemies! Tuohon viimeiseen kysymykseen: kyllä, koska tässä maksetaan työehtosopimuksen mukaista palkkaa.

Täällä monessa kysymyksessä, tai itse asiassa edustaja Mäenpää nosti esille — ja taisi tulla muissakin puheenvuoroissa, Heinosen puheenvuorossa — sen, miten kunnat voivat toimia tässä. On ihan hyvä huomata se, että tämä hankintalaki mahdollistaa nyt sen, että hankinnoissa voidaan käyttää heikommissa asemassa olevien työllistymisen edistämiseen liittyviä hankintaehtoja, silloin kun ne sopivat hankinnan luonteeseen. Näin ollen tämä hankintayksikkö kunnassa voi edellyttää, että jossain osassa hankinnan toteutusta käytetään nimenomaan osatyökykyisten työvoimaa. Ja nyt kun hankintalakia on muutettu, niin se mahdollistaa myös sen, että nämä hankintayksiköt kunnissa varaavat koko tarjouskilpailun tai sen osan hankittavaksi vain esimerkiksi Työkanava Oy:n kaltaiselta osatyökykyisiä työllistävältä yhtiöltä. Eli tämä mahdollistaa myös kunnille toimijuuden, ja kunnat voivat olla nyt tämän Työkanava Oy:n asiakkaina, eli näin ollen omalla panoksellaan edesauttaa. Meillä hallituksella on hankinnoilla työllistämisen hanke käynnissä muutoinkin, ja tämä tukee myös sitä kokonaisuutta.

Täällä kysyttiin, miten tästä tiedotetaan. Yhtiö vastaa tästä tiedottamisesta, ja ylipäätänsäkin yhtiö valitsee ne toimialat, millä toimitaan, ja myös määrittelee ne kriteerit, joiden avulla TE-toimisto osaa sitten ohjata oikeita ihmisiä näihin palveluihin. Tämän tarkoitus on olla viimesijaista, eli muut toimet eivät ole auttaneet näitä ihmisiä. Kyllä sieltä pitää pystyä tällä toiminnalla vain siilaamaan ne, jotka tästä myös sitten hyötyvät.

Täällä paljon keskusteltiin tästä osatyökykyisyys-käsitteestä, ja edustaja Mäkisalo-Ropponen nosti esille aivan oikean asian, että me ihmisethän ollaan erilaisia ja jokaisen ihmisen pitäisi löytää se oikea paikka työelämässä, ja erityisesti silloin kun on sairautta tai vammaa, sen löytäminen hankaloituu.

Myös edustaja Risikko otti esille aivan oikein sen, että on tehty monen vuoden ajan erilaista, mutta ne eivät ole tuottaneet tulosta siinä mittakaavassa kuin nyt toivotaan.

Mitä tulee sitten tähän palvelukokonaisuuteen, niin se on tässä hallituksen esityksessä kuvattu. Näille ihmisille ovat kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut käytettävissä, kuntoutuspalvelut ja niin edespäin, eli tämä, että on siellä yhtiössä töissä, ei rajaa sieltä ulkopuolelle.

Sitten edustaja Lehto kysyi näistä sanktioista. Ne eivät kyllä tähän toimintaan sovi. Sielähän on esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeellä olevia ihmisiä tai kuntoutustuella olevia ihmisiä. Sitten kaiken lisäksi TE-toimisto nimenomaan varmistaa sen työhalukkuuden. Eli me puhumme nyt ihmisistä, jotka haluavat tulla työmarkkinoille mutta eivät löydä sitä tietänsä, koska yritykset eivät löydä oikeaa osaamista, joka heidän tarpeisiinsa voisi tulla, ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2021 vp

nämä ihmiset eivät löydä tietä, [Puhemies koputtaa] millä he voisivat kertoa sen, mitä he osaavat, ja myös, millä he voisivat vahvistaa sitä osaamista, jotta voivat työmarkkinoille sitten työllistyä.

Tavoitteenahan on viime kädessä, että mahdollisimman moni näistä työllistyisi sitten yrityksiin ihan oikeasti töihin sen jälkeen, kun ovat tässä yhtiössä saaneet tukea omalle osaamiselleen [Puhemies koputtaa] ja kyvyllään päästä työmarkkinoille. [Peter Östman: Se on hyvä tavoite! — Antti Lindtman: Hyvä esitys!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään, ja asian käsittelyä jatketaan sitten tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.47.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.57.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Lehto, olkaa hyvä.

17.57 Rami Lehto ps: Arvoisa puhemies! Hallitus ehdottaa, että Suomeen perustetaan uusi valtion kokonaan omistama yhtiö, jonka tarkoituksena on työllistää haastavassa työmarkkinatilanteessa olevia osatyökykyisiä. Tavoitehan on todella hyvä, mutta Työkanava Oy:stä on tulossa suuryritys, jolla voi olla toimintaa ympäri Suomen. Ajatellaan, että se voi tuottaa työn vuokrausta, se voi tehdä alihankintaa, se voi teettää alihankintaa, sillä voi olla tytäryhtiöitä, joten se on sellainen monialayritys. Tästä tulee todella iso himmeli. Epäilyttää, miten tämä hallitaan nyt käytännössä oikeasti.

No sitten lähtökohtana on, että työntekijät, jotka tänne palkattaisiin, olisivat toistaiseksi voimassa olevissa työ sopimuksissa TESin mukaisella palkalla. No nyt kun ajatellaan, että näitä toimipisteitä ja tytäryhteisöjä voi olla ympäri Suomen, maailma muuttuu ja markkinat voivat muuttua ja sitten samaan aikaan ei saa häiritä vapaata kilpailua, niin voikin tulla, että joudutaan sulkemaan tiettyjä toimipisteitä, eikä välttämättä sitten enää olekaan tässä yrityksessä olevalle Työkanava Oy:n työntekijälle töitä omalla alueellansa, ja sittenhän tulevat yt:t. Voi olla, että meillä on sitten yt-neuvottelut ympäri Suomen koko ajan täällä yhtiössä.

Ja kun pitäisi pyrkiä toimimaan tuloksellisesti siten, ettei se vääristä kilpailua mutta kumminkin pitää tulla omillaan toimeen, niin kyllä tämä tuo paljon ongelmia siinä, missä ollaan, joudutaanko ehkä vähentämään, ja siinäkin, miten tämä toimii, mikä seuraa tästä, ettei tässä vääristetä kilpailua, on iso tekeminen. Kyllä siinä voi olla silleenkin, että jossain ei ole kilpailua ja tällainen yhtiö menee sinne, mutta sitten joku olisikin halunnut perustaa sellaisen yrityksen vähän ajan päästä, mutta ei sen kannata enää lähteä, kun siellä on käytännössä valtio tukiensa kanssa kilpailemassa.

Ajatus on hyvä, mutta nyt tehdään aika iso himmeli tässä. Minä luulen, että resurssit eivät riitä tähän, että tämä lähtisi kunnolla pyörimään, ja tässä tulee ongelmia. Tämä on niin monimutkainen koko laki.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, olkaa hyvä.

18.00 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Jokainen suomalainen on mielekkään työpaikan arvoinen. Työ tuo elämään merkityksellistä sisältöä ja hyvinvointia. Työ ehkäisee syrjäytymistä, keltasta putoamista. On tarpeen, että asenneilmastomme muuttuu kaikkea työtä arvostavaksi, että ajattelemme aidosti, että kaikki työ on arvokasta. Suomi tarvitsee jokaisen työntekijän.

Työllisyysaste on noussut merkittävästi tällä ja edellisellä hallituskaudella, kun keskustaa on ollut hallituksessa. Meillä on kuitenkin yhä hämärä kohta: TE-palveluissa on nyt työnhakijana yli 30 000 työtöntä, joilla on diagnoosi työkyvyn aleneman vuoksi. Osatyökykyiset eivät toki ole yhtenäinen joukko. Taustalta löytyy monenlaisia syitä. Osatyökykyisillä voi olla mielenterveyden vaikeuksia, erilaisia sairauksia, kehityksen vammoja tai fyysisiä vammoja. Heidän asemansa työmarkkinoilla on vaikea. Kaikkein vaikeimmassa asemassa ovat he, joilla on vamma tai sairaus, jotka ovat yli 55-vuotiaita ja joilla on matala koulutuksen taso. Erityisesti heidän työllistämiseensä kannattaa panostaa. Jotta voimme pitää hyvinvointiyhteiskuntaa yllä, maamme työllisyysasteen pitäisi nousta 78 prosenttiin. Tähän tarvitaan monenlaisia työllisyystoimia. Tämä ei onnistu ilman osatyökykyisten nykyistä parempaa työllistämistä. Tähän asti käytetyt keinot, kuten palkkatuettu työ, eivät ole riittävästi johtaneet osatyökykyisten pysyvään työllistymiseen.

Arvoisa puhemies! Tarvitaan uusia toimia. Hallituksen työkykyohjelma tuo niitä pöytään. Nyt ollaan perustamassa Ruotsin mallin mukaan Työkanava Oy, yhtiö, joka palkkaisi vaikeimmin työllistyviä suoraan yhtiön palvelukseen työsuhteeseen. Yhtiö aloittaisi toimintansa vuoden 2022 aikana. Tavoitteena on, että yhtiö työllistäisi tuhat henkilöä. Yritykset löytäisivät oikean osaamisen, työtä etsivät löytäisivät sopivan työn. Tarkoitus on, että tämä Työkanava toimisi koko Suomessa, mutta toiminta käynnistyisi toki asteittain. Työkanava voisi hyödyntää olemassa olevia palveluita ja toimia yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Yhteistyötä tarvitaan. Kun työllisen osaaminen ja valmiudet kohenevat, hän voi siirtyä yhtiössä työskentelyn jälkeen avoimille työmarkkinoille. Tätä siirtymää ja polkua tulee tukea ja tasoittaa riittävästi. Työkanava on selkeä vaihtoehto silloin, kun muita mahdollisuuksia työllistymiselle ei ole löydettävissä. Yhtiö edistää vammaisten ja osatyökykyisten henkilöiden mahdollisuuksia työllistyä YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaisesti.

Yhtiön rahoitukseen osoitetaan EU:n elpymispaketista 20 miljoonaa euroa peruspääomaa, jotta toiminta voi alkaa. Lisäksi yhtiölle annetaan 10 miljoonaa vuotuista määrärahaa. Nyt menevät elpymispaketin rahat oikeaan kohteeseen, jolla on pitkäaikaista hyvinvointivaikutusta.

Arvoisa puhemies! Osatyökykyisten hyväksi tehdään myös muuta: TE-toimistoihin lisätään työkykykoordinaattoreita. Palvelupilotointi parantaa TE-palveluiden osuvuutta ja sopivuutta osatyökykyisille. Vaikeasti työllistyviä tukee myös TE-palveluiden siirto kuntiin. Nämä kaikki ovat toimia suomalaisen työtä tekevän ihmisen hyväksi. Työllisyystoimien tulokset puhuvat jo nyt puolestaan. Työllisyys on tuoreen mittauksen mukaan 72,5 prosenttia, ja työttömyys on vuodessa laskenut 50 500 henkilöllä.

Erityisesti iloitsen mahdollisuudesta työllistää kehitysvammaisia nuoria ja aikuisia aitoon palkkatyöhön. Moni kehitysvammainen haluaa tehdä työtä palkan edestä. Moni heistä kykenee siihen, kun perehdytys ja työhön opastaminen on riittävää, vastuu on sopiva ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2021 vp

työtehtävä on heille soveltuva. Tämä on meille ennen kaikkea arvovalinta. On hieno asia, että jokainen löytää itselleen sopivan työn.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Taimela, olkaa hyvä.

18.06 Katja Taimela sd: Arvoisa herra puhemies! Uskallan sanoa, että nyt otetaan iso askel osatyökykyisten työllisyyden edistämisessä. Meillä on reilut 60 000 osatyökykyistä ihmistä, jotka haluavat tehdä työtä, ja samaan aikaan useita aloja, joilla kärsitään työvoimapulasta. Siksi on hyvä, että nyt perustetaan uudenlainen reitti työelämään, jonka tähtäimenä on työllistyminen avoimille työmarkkinoille. Tästä on hyviä kokemuksia muista Pohjoismaista.

Yhtiön tarkoituksena on työllistää siis kaikkein vaikeimmassa asemassa olevia osatyökykyisiä eli juuri heitä, joiden työnteon edellytyksiä ei aiemmilla toimilla ja palveluilla ole kyetty parantamaan. Niin kuin salissa tuossa aiemmin iltapäivällä kävi ilmi ja myös äskeisessä puheenvuorossa, vaikeimmassa asemassa ovat sellaiset henkilöt, joilla on vamma tai sairaus ja jotka ovat yli 55-vuotiaita ja joilla on matala koulutustaso.

Tämä kyseinen hallituksen esitys on osa työkykyohjelmaa. Tarkoituksena on, että Työkanavan toiminta laajenisi asteittain koko maahan ja että se hyödyntäisi olemassa olevia palveluja ja toimisi yhteistyössä muiden eri välityömarkkinatoimijoiden, kuten järjestöjen ja säätiöiden, kanssa. On erinomaista, että työssä kunnianhimoisen, vähintäänkin sen 75 prosentin työllisyysasteen saavuttamiseksi ei jätetä mitään keinoa käyttämättä. On silti selvää, että jatkotoimenpiteitäkin tarvitaan, sillä ihmisten työllistyminen ja työmarkkinat ovat korona-ajan uudenlaisten haasteiden jälkeen jatkuvassa murroksessa.

Työkanava Oy:n perustaminen on osana työkykyohjelman uudistuksia merkittävä askel. Yhdessä TE-palvelujen kuntiin siirron kanssa pohjoismaisen työvoimapalvelumallin käyttöönotolla, palkkatyön uudistuksella, rekrytointitukikokeilulla ja jatkuvan oppimisen osaamiskeskukseksi luodaan laaja-alaisesti perustaa, jossa ihmisiä tuetaan omalla yksilöllisellä polullaan työelämään.

Sanoin tämän myös iltapäivällä, kun käytiin debattia tästä aiheesta: tämä uudistus rajoittuu pieneen mutta sitäkin tärkeämpään ryhmään. Itse ajattelen myös niin, että mikä tärkeää, tässä ei puhuta myöskään palkkatuella tehdystä työstä, vaan yhtiön kautta työllistyneille kuuluu työehtosopimuslain mukainen palkkataso.

Tästä hallituksen esityksestä on myös tullut rutkasti kyselyitä jo tässä vaiheessa, ja on tietysti hallituksen ja eduskunnan tehtävä myös sitten eri toimijoille ja verkostoille tästä tärkeästä esityksestä kertoa.

Edustaja Lehto omassa puheenvuorossaan kertoi, että tämä tuo paljon ongelmia. Hän mietti tätä esitystä himmeliksi, ja hän pelkäsi, että tämä toiminta vääristää kilpailua. Voin luvata jo tässä vaiheessa, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta käsittelee tämän aiheen niin, että minä toivoisin, että kukaan ei tätä tärkeää esitystä, joka varmistaa ja vahvistaa osatyökykyisille aitoa työtä, enää sen jälkeen kutsuisi himmeliksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, Noora poissa, edustaja Kaleva poissa, edustaja Kvarnström poissa. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2021 vp

18.09 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa puhemies! On hyvä, että Työkanava Oy:lle sälytetään tällainen vaativa tehtävä, osatyökykyisten ohjaaminen uusilla keinoilla työmarkkinoille, erittäin positiivinen asia sinänsä. Mutta myös kun monessa yhtiössä toimitaan ihan oikein niin, että joitakin tukia saadaan siihen, että osatyökykyisiä työllistetään, niin toivoisin, että myös sille puolelle tulisi panostuksia, koska sen ihmisen kannalta on aivan välttämätöntä, että hän pääsee siihen aitoon työyhteisöön käsiksi jollakin tavalla, pääsee mukaan siihen työelämään, [Katja Taimela: Näin ollaan tehty!] koska sitä kautta nimenomaan saavutetaan sitten se suuri hyöty: ihmisen sekä fyysinen vireys että henkinen vireys, molemmat, paranevat. Totta kai tässäkin esimerkissä näin tehdään, en sitä moiti millään lailla.

Meillä on semmoinen valtava ongelma, kun — katsokaapa noita työllisyystilastoja — meillä on noin 250 000 työtöntä tällä hetkellä ja karkeasti otettuna noin 100 000 vapaata työpaikkaa. Tämä epäsuhde on minusta vähän kummallinen. Ja samaan aikaan puhutaan työperäisestä maahanmuutosta. Monia hyviä puheenvuoroja on käytetty senkin asian puolesta, hyvä asia sinänsä sekin, ja onhan meillä täällä työvoimaa ulkomailta tulleita paljon. Tässäkin kaupungissa esimerkiksi rakennusmiehiä on aivan varmasti todella paljon ja monia muita ammatteja, joihin on otettu ulkomaista työvoimaa, kun kotimainen työvoima ei ole ollut käytettävissä jostakin syystä. Mutta toivoisin, että tähän painopisteeseen kiinnitetäisiin huomiota, että niitä kotimaisia ihmisiä, suomalaisia ihmisiä saataisiin töihin yhä innokkaammin tarttumaan, koska jos me aidosti halutaan tämän kansantalouden tilannetta parantaa, niin se työttömyyden vähentäminen aktiivisesti on asia numero yksi, koska jokainen 30 000 ihmisestä, jotka työttömyyskortistosta saadaan työmarkkinoille, on kansantalouden kannalta noin miljardin hyöty — taloustieteilijät ovat laskeneet sen summan.

Tässä on hyvä asia sinänsä, mutta toivon, että myös niille yrittäjille tukea annettaisiin muun muassa palkkatuen kautta enemmän, koska sieltä kautta syntyisi niitä aitoja työsuhteita. Niitä nimenomaan tarvitaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen poissa. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

18.11 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa herra puhemies! Meillä on täällä käsittelyssä esitys Työkanava Oy:n perustamisesta ja siitä lainsäädännöstä. Sillä on tarkoitus luoda osatyökykyisille ja vammautuneille tai vammaisille ihmisille työpaikkoja. Sehän on ihan totta, että työ on paras hyvinvoinnin luoja, ja se, minkä näkisin tässä erityisesti hyvänä ja missä ehkä se suurin vaikutus on, on se, että se parantaa ihmisten henkistä hyvinvointia.

Olen toiminut ammatillisena erityisopettajana, ja olen aika paljon lukenut ja pyrkinyt löytämään semmoisia erilaisia sosiaalisia kanavia, millä tavalla oppilaat voivat työllistyä pysyvästi. Siinä on valtava ero. Kaikki nämä oppilaat ovat olleet yksilöitä, ja osalle heistä on löytynyt pysyvä työpaikka ilman mitään sosiaalista tukea tai toimenpidettä, ja tämä on varmaan tämänkin tarkoitus.

Mutta jos mennään parikymmentä vuotta taaksepäin, niin esimerkiksi Etelä-Pohjanmaalla oli semmoinen kuin EKE-tuote, joka työllisti vajaakuntoisia ihmisiä. Heillä oli jonkinlaista pientä metalli- ja puupuolen toimintaa ja sitten oli muistaakseni pesula. Valitettavasti nämä vain on yhteiskunnan lainsäädännön kautta todettu niin, että ne ovat vääristäneet ehkä kilpailua, tai sitten kun on tullut tämmöinen kilpailutuslainsäädäntö, niin kunnatkaan eivät ole enää voineet ostaa heidän palvelujaan. Tähän ministeri päivällä jo sanoikin, että tähän on jonkinlaista tulossa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2021 vp

Se, mikä tässä on ongelmana, on se, että tämä ei ole mikään helppo rasti. Minä valitettavasti en oikein usko tähän. Pidän tätä hyvänä ideana ja ajatuksena ja tavoiteltavana, mutta millaisia työtehtäviä tällä yrityksellä sitten on tarjota näille ihmisille? Toimiiko se hiukan niin kuin joku vuokravälitysfirma? Ymmärtääkseni osakeyhtiöllä ei ole työntekijöitä. Mistä löytyvät sitten nämä yritykset, jotka palkkaavat Työkanava Oy:n kautta henkilökuntaa itsellensä?

Kun me eletään markkinataloudessa ja sen työn pitää olla kannattavaa, niin minun mielestäni on ehkä jopa lapsellista ajatella, että yritykset palkkaisivat vajaakuntoisia ihmisiä töihin ilman, että sitä kompensoitaisiin niille jotenkin. Jos ajatellaan, että tämän yrityksen kautta kaikille henkilöille maksetaan työehtosopimuksen mukaista palkkaa, niin jos sitä laskutetaan tältä yrittäjältä, jolle työntekijä toimii, niin väistämättä tulee mieleen, kuka silloin korvaa työnantajalle tämän työkyvyn vajeen. Moni kehitysvammainen haluaa tehdä työtä, mutta onko yrittäjälle kannattavaa palkata heitä? Yritykset pyrkivät kuitenkin tekemään voittoa. Elikkä ymmärtäisin sen niin, että jollakin tavalla yrityksille, jotka palkkaavat vajaakuntoisia tai kehitysvammaisia, pitäisi kompensoida sitten jollakin verohelpotuksella tai palkkatuella, että tämä olisi kannattavaa.

Tässä on hyvin suuri vaara siihen, että me oikeasti luodaan himmeli, joka lisää vain kannustinloukkuja. Sellainen henkilö, joka on vamman tai sairauden takia osatyökykyinen, ei ole kovin tasavertaisessa asemassa vammautumattomien kanssa tai semmoisen henkilön kanssa, jolla ei ole vammaa. Ymmärrän, että tätä halutaan tehdä ja tässä on hyvä tahto, mutta tässä tulee varmasti olemaan ongelmia ja on vaarana, että tästä muodostuu semmoinen kannustinloukkuhimmeli, joka saattaa aiheuttaa jopa ongelmia näille henkilöille, jotka tähän lähtevät mukaan.

Toisaalta tämä myös tuntuu semmoiselta tempputyöllistämiseltä, jos jostakin haetaan nämä Työkanava Oy:n henkilöt, jotka tulevat sinne töihin, työskentelemään, ja siihen on varattu rahaa. Jos tästä tulee läpi Suomen kulkeva yritys tai yritysrypäs, niin montako kymmentä tai montako sataa henkilöä tulee töihin tänne Työkanava Oy:hyn? Ja onko se jollakin tapaa kannattavaa liiketoimintaa sitten, eli miten Työkanava Oy rahoittaa itsensä vai onko se tulevaisuudessa aina tukien varassa? — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

18.18 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Olin aikoinansa sosiaali- ja terveysministerinä, ja tämä osatyökykyisten työllistyminen oli todella vaikeaa, ja hyvin moni tällainen osatyökykyinen, esimerkiksi vammainen nuori tai työikäinen henkilö, oli todella surullinen siitä, että hän ei työllisty. Siihen mennessä oli tehty hyvin monia selvityksiä siitä, mistä se johtuu. Käytin valehtelematta sellaisen viikon verran, kun kävin läpi kaikki aineistot, mitä Suomessa on tehty tutkimuksia ja selvityksiä siitä, mitä pitäisi tehdä, ja minun johtopäätökseni oli se, että meillä kyllä tehtiin tekoja — niitä työkaluja ovat muun muassa työpaikan keinot, sosiaali- ja terveyspalvelut, kuntoutus, koulutuspalvelut, työvoimahallinnon palvelut, sosiaaliturva ja mahdollisesti muut — mutta ongelma on se, että ensin kokeiltiin yhtä, sitten meni puoli vuotta, sitten kokeiltiin toista ja meni toinen puoli vuotta ja ennen kuin nämä kaikki kokeilut oli tehty, niin olikin mennyt jo vuosia ja ihminen oli entistä uupuneempi.

Siitä syystä me käynnistimme sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa tällaisen hankkeen nimeltä Osku, joka oli nimenomaan osatyöky-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2021 vp

kyisille tarkoitettu hanke, jossa lähdettiin sitä kehittämään niin, että nyt ei mentykään niin, että yhtä työkalua kerrallaan kokeiltiin, vaan niin, että niitä kaikkia kokeiltiin yhtä aikaa räätelöidysti. Ja me saatiin siitä valtavan hyviä tuloksia, siitä on ihan tutkittua tietoa. Me myöskin koulutettiin eri puolilla Suomea työkykykoordinaattoreita.

Olin todella iloinen siitä, että seuraavan kauden hallitus, joka siis käynnistyi 2015, otti tämän saman mallin käyttöön. Se oli nimenomaan OTE-hanke, ja se jatkoi sitä edellistä hanketta, ja saatiin hyviä tuloksia — siitä on ihan tutkittua tietoa. Ja tänä päivänä sanoin-kin ministeri Haataiselle, joka täällä oli ja jota pidän hyvin tolkkuna ministerinä, että hän nyt katsoisi myöskin niitä tuloksia. Ymmärrän oikein hyvin, että tämä, mitä nyt tässä tehdään, elikkä tämä Työkanava Oy -osakeyhtiö, on tähän eräällä lailla till, mutta nyt ei saa unohtaa sitä, että me tarvitaan jatkuvia palveluja, me tarvitaan, voisi sanoa, tällaista monitahovaikuttamista nimenomaan sen ihmisen kuntoon, koska työ on parasta sosiaaliturvaa. Työ pitää ihmistä niin sanotusti reilassa, kun hän pääsee työyhteisöön ja pystyy toteuttamaan itseään. Siitä syystä se on myös mielenterveydelle erittäin hyvä ja monelle osatyökykyiselle tuiki tärkeää pärjäämisessä, myös taloudellisessa pärjäämisessä. Siitä syystä toivon, että tästä nyt oikeasti tulee jotakin ja tällä saavutetaan jotain — mutta sitä ei saavuteta, jos ei näitä palveluja oteta siihen mukaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kaleva, olkaa hyvä.

18.21 Atte Kaleva kok: Arvoisa puhemies! On arvostettavaa ja kannatettavaa, että hallitus pyrkii parantamaan vaikeasti työllistyvien ja vajaakuntoisten työmarkkinavalmiuksia. On myös tärkeää, että sellaiset työhaluiset, joiden työn tuottavuus ei riitä vapailla markkinoilla työllistymiseen, pääsevät aktiivisiksi yhteiskunnan jäseniksi. Työ on muutakin kuin ansion lähde. Työ auttaa jäsentämään itseään ja suhdetaan yhteisöön. Työ tuo onnistumisia ja tarpeellisuuden kokemuksia. Jokaisella pitää olla oikeus ja mahdollisuus olla tarpeellinen ja tärkeä. Monet osatyökykyiset haluavat osalliseksi työn siunauksellisuudesta. Monille on löytynytkin toivomiaan paikkoja työelämästä, mutta liian monet ovat jääneet niitä vaille. Jos hallituksen esitys auttaa näitä ihmisiä tavoittelemaan unelmiaan, se on ehdottomasti tarpeellinen.

Meillä on myös verrokkimaihien nähdessä suuri työttömyyden kova ydin, joka ei tunnu suhdanteiden mukana hetkahtavan mihinkään suuntaan. Taustalla on moninaisia syitä: On terveydellisiä ja sosiaalisia ongelmia. On kohtaanto-ongelmia. On puutteita työelämävalmiuksissa, kuten kielitaidossa tai kulttuurin omaksumisessa. Voi myös olla niin, että osaaminen on jäänyt ajastaan jälkeen tai sitä ei ole koskaan ollutkaan. Samaan aikaan työelämän vaatimustaso on noussut. Osa kansalaisista on valitettavasti pysyvästi työelämän ulkopuolella, koska heidän tuottavuutensa on vallitsevaan palkkatasoon ja työelämän sivukuluihin nähden liian alhainen. Järjestelmämme on liian jäykkä, jotta kaikki voisivat löytää luontaisesti paikkansa yhteiskunnassamme. Tämä on asia, johon meidän tässä talossa työskentelevien pitää etsiä ratkaisuja. Hallituksen Työkanava on keino, jolla voidaan laskea rimaa joidenkin kohdalla. Työkanava on laastari työmarkkinoidemme keskeisiin ongelmiin ja sellaisena siis tarpeen.

Arvoisa puhemies! Lakiuudistuksen hyvyydestä huolimatta sen perusteluissa on ongelmia. Työkanavalla pyritään vastaamaan työllisyysasteen nostamistavoitteeseen. Pääministeri Marinin hallitus sanoo tavoittelevansa 75 prosentin työllisyysastetta ja näkee Työkanavan yhtenä keinona sen saavuttamiseen. Merkittävä rakenteellinen uudistus Työkanava

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2021 vp

ei kuitenkaan ole, ellei se sitten onnistu kohentamaan työmarkkinavalmiuksia siinä määrin, että merkittävä osa sen piiriin tulevista löytäisi kohtuullisen ajan kuluessa polkunsaa vapaille työmarkkinoille ja yrityksiin. Uskooko hallitus tähän? Kuten todettu, mainittujen ihmisten työllistäminen on inhimillisesti arvokasta ja kannatettavaa. Siinä suhteessa esityksellä on paikkansa, ja siksi pidän sitä tervetulleena. Jos Työkanava kuitenkin nähdään keinoa tilastojen kaunisteluun, yhtenä tempputyöllistämisen variaationa, sen tarkoitus lienee toimia savuverhona hallituksen kyvyttömyydelle tehdä sellaisia rakenteellisia uudistuksia, jotka ovat Suomen menestyksen kannalta välttämättömiä. Yksittäisille ihmisille Työkanava on hyvä asia, mutta Suomen taloudellisen menestyksen kannalta se ei ole ratkaiseva. Suomen ja myös julkisen talouden kannalta keskeistä on, että työllisyysaste kasvaa nimenomaan yrityksissä ja yksityisellä sektorilla. Julkisen sektorin kasvattaminen tai julkisella rahalla työllistäminen ei valitettavasti haasteitamme ratkaise.

Mahdollisimman monen saaminen mukaan työelämään on hyvä asia, ja on hyvä, että sosiaaliturvan vastikkeellisia elementtejä lisätään. Sosiaaliturvaa on myös uudistettava niin, että työn tekeminen on aina ja kaikille kannattavaa. Työsuhteet eivät nykyisin ole elämäntaitoisia, ja monilla työn ja työttömyyden jaksot seuraavat toisiaan. Nivelkohdat on rakennettava joustaviksi. On myös purettava kannustinloukkuja. Työn vastaanottamisen pitää parantaa yksilön tulotasoa. Käteen pitää jäädä enemmän euroja. Työn ja sosiaaliturvan yhteensovittaminen on rakennettava joustavaksi, ja kynnykset pitää poistaa.

Meillä tulee jatkossakin olemaan ihmisiä, joiden työn tuottavuus on niin alhainen, etteivät he työllisty avoimille työmarkkinoille ainakaan yleisesti sovellettavilla työehdoilla. Yksi ongelma tässä suhteessa ovat suorastaan järjettömän korkeat sivukulumme ja korkea verotuksemme, joiden vuoksi yhä useampi työ tuntuu muuttuvan huonosti kannattavaksi ja palkkaaminen riskiksi. Monille kynnykset työmarkkinoille on nykyisellään liian korkea, vaikka samaan aikaan meillä on paljon töitä, jotka jäävät tekemättömiksi ja joille olisi halukkaita tekijöitä. Lakien, normien ja yhteiskunnan käytänteiden tarkoitus on mahdollistaa, ei estää ihmisiä toteuttamasta itseään.

Toivottavasti tämä lakiesitys ja Työkanava antavat uusia suuntia ja tuovat arvokasta kokemusta työmarkkinoidemme ja sosiaaliturvamme uudistamiseen. Toivottavasti saamme eväitä Suomen uudistamiseen. Hallituksen pyrkimysten ja perustelujen kannalta käsillä oleva lakiesitys on lähinnä kuriositeetti. Hankkeella on kuitenkin muita arvoja, ja se voi olla askel oikeaan suuntaan. Siksi esitys on lähtökohtaisesti kannatettava ja tarpeellinen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

18.26 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Tuli vielä semmoinen asia mieleen, että meillä on tällä hetkellä kohderyhmässä — eli näissä vaikeasti työllistyvissä tai osatyökykyisissä, mahdollisesti vammautuneissa tai vammaisissa — joukossa myös sellaisia ihmisiä, jotka ovat jossakin liikenneonnettomuudessa tai työtapaturmassa saaneet jonkin vamman, ja nykyisen vakuutuslääkäritoiminnan johdosta he ehkä pikemminkin kuuluisivat työkyvyttömyyseläkkeelle, ehkä jopa vakuutusyhtiön maksamalle työkyvyttömyyseläkkeelle, ja koska heitä ei ole sinne hyväksytty tämän järjestelmän takia, niin he vastentahtoisesti joutuvat sitten roikkumaan työttöminä.

Ja tällainen asia vielä, edustaja Taimela — Taimela tuossa äsken pyöritteli päätään, niin minä ajattelin, että vaikutatte olevan kiinnostunut tästä asiasta — että ehkä semmoi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2021 vp

nen asia, mikä hallituksen edustajana teidän kannattaa ottaa oikeasti esille siellä, on, minäkalaisia ongelmia ja ristiriitatilanteita syntyy mahdollisen vakuutusyhtiön tai eläkevakuutusyhtiön kanssa tämän Työkanava Oy:n työllistäessä näitä henkilöitä, jos työntekijä on todettu osatyökykyiseksi ja hän on mahdollisesti osatyökyvyttömyyseläkkeellä. Tämä ei varmasti tule olemaan ihan helppo asia, että jos joku on osatyökyvytön ja hän saa siitä osittaista eläkettä esimerkiksi vakuutusyhtiöltä, niin millä tavalla tämä korvaus sitten käyttäytyy, jos hän menee tuonne Työkanava Oy:n toimintaan mukaan. Tässä tulee olemaan valtavia ongelmia ja ristiriitoja. Ainakin itse arvioin, että tästä Työkanava Oy:stä tulee mahdollisesti iso kannustinloukku näille henkilöille, jotka saavat osittaista työkyvyttömyyseläkettä. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Taimela, olkaa hyvä.

18.29 **Katja Taimela sd:** Arvoisa herra puhemies! Ihan alkuun voisi todeta edustaja Mäenpäälle sen, että koen tämän hallituksen lakiesityksen liian tärkeäksi ja varteenotettavaksi lakiesitykseksi sille, että siitä käytetään termiä ”himmeli” tai nähdään siinä jo tässä kohdin mahdottoman paljon ongelmia. Sen vuoksi koen ehkä sitten oikeudekseni heilutella omia kasvojani tai omaa päätäni niin, että sen te myös huomaisitte.

Ehkä tässä nyt, kun päivän aikana tätä keskustelua on käynyt, niin haluan taklata ainakin yhden duubion, joka liittyy tähän mahdolliseen kilpailun vääristymiseen. Elikkä tähän Työkanava Oy:hyn, kuten muidenkin julkisesti omistettujen yhtiöiden taloudelliseen toimintaan, sovelletaan tietysti kilpailulakia. Työkanavan on toimittava niin, ettei se vääristä kilpailua avoimilla markkinoilla toimivien yhteisöjen, kuten yritysten ja järjestöjen, vastaavien palvelujen tarjontaan nähden. Valtion rahoituksella ei saa luoda yhtiölle sellaista kilpailuasetelmaa, että se voisi esimerkiksi polkuhinnoittelulla voittaa kilpailijansa ja saada liian vahvan aseman markkinoilla. Käytännössä tämä siis tarkoittaa sitä, että yhtiön tuottamien palvelujen hinnoittelun pitää olla markkinaehtoista. Myös yhtiön markkinaosuuden kasvua voitaisiin tarvittaessa rajoittaa.

Ja haluan tuoda edustajille tietoon tässä vaiheessa keskustelua myös sen, että mahdollisten kilpailuhaittojen estämiseksi Työkanava Oy:lle asetettaisiin hinnoittelua ja yhtiön markkinaosuutta seuraava neuvottelukunta ja Kilpailu- ja kuluttajaviraston valvonnan ohella työ- ja elinkeinoministeriö seuraisi ja tietysti myös puuttuisi mahdollisiin toiminnan kilpailuhaittoihin osana omistajaohjausta. Elikkä siinä mielessä — toki tästäkin jatkamme varmasti valiokuntatyössä ja kuulemme asiantuntijoita — kokisin, että tämä ongelmatiikka on suljettu pois tämän lain valmistelun yhteydessä.

Sitten haluan myös todeta, että en voi olla enempää samaa mieltä edustaja Risikon hyvän puheenvuoron kanssa, jonka hän käytti tässä salissa äskettäin, siitä, että tällainen jatkuva vuoropuhelu eri toimijoiden kesken on ainut oikea tie tämän esityksen tahtotilan toteutumiseen.

Ja sitten ehkä aivan lopuksi tähän keskusteluun omalta osaltani haluan todeta sen, että tämä osatyökykyisten ja vammaisten työllisyysasteen nosto vaatii myös suuren asenne muutoksen. Se, että sinulla on joku vamma, ei tee sinusta työkyvytöntä, ja tämä sanoma on minun mielestäni aivan yksiselitteisesti lähetettävä myös tästä salikeskustelusta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Salonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2021 vp

18.32 **Kristiina Salonen sd:** Arvoisa puhemies! Arvion mukaan Suomessa on työhön haluvaisia ja siihen kykeneviä osatyökykyisiä noin 50 000—60 000. TE-palveluissa työnhakijoina on nyt noin 34 000 työtöntä, joilla on diagnoosi työkyvyn aleneman takia. Osa heistä työllistyy nopeasti. Heidän lisäksi on kuitenkin joukko henkilöitä, joilla ei ole vielä diagnoosia, tai joukko henkilöitä, jotka eivät ole TE-palveluissa työnhakijoina. Tähän joukkoon voi kuulua esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeellä tai avotyötoiminnassa olevia ihmisiä.

Työelämän ulkopuolella olevista osatyökykyisiä on arviolta 65 000, ja he haluavat töihin ja arvioivat pystyvänsä siihen. Tällä esityksellä osatyökykyisten työllistymistä halutaan kehittää uudella tavalla, kehittää siis välityömarkkinoita osana työkykyohjelmaa. Työkanava Oy voi jatkossa työllistää juuri näitä kaikkein vaikeimmassa asemassa olevia osatyökykyisiä. Me tarvitsemme heidän panostansa tässä maassa. Hallituksen tavoitteena on saavuttaa 75 prosentin työllisyysaste vuosikymmenen puoliväliin mennessä. Tämä edellyttää myös osatyökykyisten osallistumista nykyistä enemmän työelämään. Tavoitteen saavuttamiseksi on siis käynnistetty tämä työkykyohjelma, ja Työkanava Oy on nyt osa tätä kokonaisuutta.

Arvoisa puhemies! Osatyökykyinen on kuitenkin sanana harhaanjohtava. Meidän tulisi puhua kaikista ihmisistä työkykyisinä, joilla on yksilöllisiä eroja työkyvyissä. Siitähen kohdejoukosta me juuri nyt tällä hetkellä puhumme. Uskoisin myöskin, että kun lopettaisimme osatyökykyisistä puhumisen, niin voimaannuttaisimme ihmisiä itseään huomaamaan oman mahdollisuutensa, oman kyvykkyytensä työhön, mutta myös vaikuttaisimme työmarkkinoihin niin, että ihmiset alettaisiin nähdä siellä ei osana vaan kokonaisina, joilla sitten on yksilöllisiä eroja työkyvyissä, joita sitten tulee siinä työtehtävää tehdessä myöskin huomioida.

Nyt vihdoinkin ja viimein olemme lähteneet kehittämään näitä välityömarkkinoita, ja odotan innolla, mihin tällä hallituksen esityksellä sitten lopulta päästään, mikä sen lopputulos on: miten ihmiset, jotka ovat työkykyisiä mutta joilla on yksilöllisiä esteitä tehdä esimerkiksi kokonaista työaikaa, jatkossa pystyvät olemaan osa työmarkkinoitamme.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kaleva, olkaa hyvä.

18.35 **Atte Kaleva kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Tarkoitus ei ole pitkittää keskustelua, ja puhun lyhyesti. — Tämä, mitä edustaja Taimela tässä totesi, pitää kyllä täysin paikkansa; ei voida sanoa ihmisille, joilla on alentunut työkyky tai joku vamma, että he eivät olisi yhtä arvokkaita. He ovat arvokkaita ihmisiä. Heidän työpanoksensa vain ei ole niin arvokas, että vapailla markkinoilla siitä voitaisiin maksaa riittävästi niin, että kenenkään kannattaisi heitä palkata. He ovat silti ihmisinä arvokkaita, ja he pystyvät tekemään töitä.

Aikaisemmin, kun palvelin Puolustusvoimissa upseerina, meillähän oli varusvarastolla tällaisia henkilöitä, joiden tehtävänä oli vaihtaa likaisia sukkia puhtaisiin tai vastaavaa. Nämä henkilöt olivat arvokkaita työyhteisön jäseniä kaikesta huolimatta. Joku oli kiinnostunut siitä, jos tämä henkilö ei tullut työpisteelleen silloin 6.45, kun hänen piti, ja hänelle soitettiin, miksi et ole töissä. Hänestä pidettiin huolta, ja hän oli yhteisön jäsen. Jos me mennään ainoastaan näihin koviin vapaisiin työmarkkinoihin, silloin tällaiset henkilöt väistämättä putoavat pois näiltä markkinoilta.

Kyllä tällaiseen vastikkeelliseen sosiaalitukeen siirtyminen on erittäin tervetullutta, ja se on tervetullutta myös näille henkilöille itselleen, jotka pystyvät omalla työllään paranta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 124/2021 vp

maan omaa tilannettaan ja saamaan enemmän euroja käteen, ja ihan niin kuin edustaja Risikko tässä aikaisemmin totesi, kyllähän työ on myös tärkeää mielenterveystyötä. Se aspekti täytyy myös ottaa tässä huomioon. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.